

РОЗДІЛ I. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 32:001.891.3:327.001

Ірина Грушко,

аспірантка кафедри національної безпеки,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID: 0000-0001-8444-4706

grushko.iryana@gmail.com

DOI 10.29038/2524-2679-2020-02-06-17

**КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ
У ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

У статті проаналізовано процес концептуалізації наукової категорії національних інтересів у теорії міжнародних відносин. Зазначено, що концептуалізація національних інтересів означає процедуру теоретичної організації їх наукового пізнання з метою побудови відповідної теоретико-методологічної моделі дослідження й виділення сутнісних характеристик феномену та вироблення його понятійного апарату.

За основну гіпотезу дослідження взято припущення, що стан національних інтересів може виступати універсальним узагальнювальним критерієм національної безпеки. В основу формування цього критерію покладено такі базові характеристики держави: соціально-політичний лад, показники економічного розвитку, міжнародний розподіл праці, геополітичне становище, а також національні та культурні традиції. Використання порівняльно-історичного й діяльнісного методу наукового дослідження дало можливість простежити еволюцію наукового пізнання національних інтересів і процес їх концептуалізації в самостійний науковий напрям, яким стала американська школа сучасного реалізму. Доведено, що основні наукові дебати відбувалися раніше й продовжуються сьогодні у зв'язку з невирішеністю питання щодо об'єктивності національних інтересів. Відстоюється позиція, що національні інтереси є категорією об'єктивною; розбіжності в їх розумінні та оцінці зумовлені різним сприйняттям загроз і можливостей їх попередження, а також різними оцінками допустимої ціни того чи іншого політичного рішення. Висвітлено особливості побудови національного інтересу на основі двох ключових елементів: перший – це

постійна величина, якою виступає держава; другий – змінна величина, котра залежить від конкретної історичної епохи. Основним функціональним призначенням першого є збереження фізичної, політичної й культурної самобутності держави, а другий залежить від подій і тенденцій у визначений момент розвитку держави.

Ключові слова: концепція, нація, держава, національна безпека, геополітика, цінності.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Концептуалізація теоретичних засад національних інтересів як складової частини загальної теорії міжнародних відносин є довготривалим і різноаспектним процесом, що характеризує результат взаємодії різних галузей наук. Під концептуалізацією розуміємо процедуру теоретичної організації знань та певного наукового матеріалу, що дає можливість створити відповідну теоретико-методологічну модель дослідження й сформувані понятійний апарат предмета дослідження з виділенням його суттєвих взаємозв'язків.

Актуальність дослідження процесів зародження та еволюції методологічних основ національних інтересів зумовлена тим, що на сьогодні ця наукова категорія виступає найбільш концентрованим проявом суспільних цінностей, що сформовані громадянами країни як адекватна реакція на виклики зовнішнього середовища. Поняття «національні інтереси» як фундамент міжнародних відносин широко використовується як у науковому дискурсі, так і в публіцистиці, однак загальний консенсус його змістових характеристик на сьогодні відсутній. Це зумовлено тим, що відповідний методологічний базис все ще опирається на використання інструментарію суміжних наук (політології, права, соціології, політичної економії, культурології тощо). Висвітлюючи проблеми концептуалізації національних інтересів у теорії міжнародних відносин та труднощі їх наукової ідентифікації, що пояснюються наявністю широкого розмаїття теоретичних напрацювань у цій сфері, формуємо гіпотезу щодо того, що стан національних інтересів може виступати універсальним узагальнювальним критерієм національної безпеки. В основу цього критерію доцільно покласти показники соціально-політичного устрою, економічного розвитку, міжнародного розподілу праці, геополітичного становища, національних і культурних традицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомий внесок у побудову теоретичних основ національних інтересів зробили Р. Арон, З. Бзежінський, Г. Моргентау, Дж. Розенау, Н. Спайкмен.

Потрібно також відзначити, що значні успіхи в дослідженні проблематики національних інтересів досягнуті У. Ліппманом, Дж. Кеннаном, К. Уолтцом, Е. Ферніссом, Р. Дебре, Ф. Брайаром, П. Ренувеном та ін.

Розв'язання проблем національних інтересів у контексті розвитку міжнародних відносин, геополітики, національної безпеки стосуються праці О. Бєлова, О. Гончаренка, В. Горбуліна, Д. Дубова, В. Желіховського, М. Карчевського, І. Кресіна, О. Коломієць, В. Ліпкана, Ю. Максименка, М. Находи, А. Семенченка, Г. Ситника, М. Шульги, Я. Яроша.

Щодо останніх публікацій, в основу яких покладено дослідження проблематики національних інтересів, вважаємо за доцільне відзначити таке:

– монографічна політологічна праця Р. Ейсінга, Д. Раша й П. Розбіка [1] стосується аналізу ролі інституційних структур Європейського Союзу в розробці політики захисту національних інтересів країн-учасників. Зазначено, що їхні національні організаційно-управлінські структури вже адаптувалися до багаторівневого державного устрою ЄС. Зокрема, це стосується стратегічних напрямів розвитку, відносин між парламентами й інституціями ЄС. Новизна дослідження полягає у висвітленні взаємозв'язків між національними структурами державного управління та директивними органами ЄС не лише країн-членів Європейського Союзу, але й кандидатів на вступ. Як основну суперечність науковці виділяють наявність упередженого ставлення населення держав-кандидатів до їхніх наднаціональних європейських структур у зв'язку з можливим обмеженням їхніх національних інтересів;

– стаття доктора філософії з міжнародних відносин Ніколаса Террадаса [2], у якій наголошено, що Європейський Союз традиційно виходить із важливості етики в міжнародних відносинах та необхідності формування спільного простору національних інтересів, що ґрунтується на необхідності обмеження політичної автономії окремих держав. Однак більшість науковців, які досліджують ці процеси, продовжують застосовувати класичні методи політичної теорії, котрі опираються на теоретичні здобутки видатних політичних мислителів-філософів Гуго Гроція, Еммеріха де Ваттеля, Іммануїла Канта. Відсутність більш сучасної та чіткої методології перешкоджає розвитку відповідної теорії й упровадженню в практику більш прямого та конструктивного діалогу між країнами;

– стаття Р. Дермавана, викладача міжнародних відносин (університет Андалас, Індонезія) [3], стосується аналізу впливу глобалізації на національні інтереси й систему міжнародних відносин. Зазначено, що глобалізація розмиває сутність держави з властивими їй національними інтересами, а тому концепція національних інтересів потребує значного корегування. Усе більше поширення інтеграційних процесів й утворення нових міжнародних чи регіональних спільнот призводять до зростання напруги між національними та колективними інтересами. Тому так звані «старі теорії національних інтересів», запропоновані реалістами, можуть бути неактуальними для сучасного світу.

Мета дослідження – висвітлення процесів становлення методологічних засад національних інтересів та їх концептуалізації в теорії міжнародних відносин.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

У ролі основи методики дослідження використано порівняльно-історичний та діяльнісний методи наукового пізнання, що дало змогу простежити еволюцію інструментарію вивчення національних інтересів, а також процес їх концептуалізації в самостійний науковий напрям теорії міжнародних відносин. Компаративний аналіз сприяв визначенню базових характеристик національних інтересів у розрізі основних наукових підходів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття національних інтересів є одним із фундаментальних у теорії міжнародних відносин, оскільки безпосередньо співвідноситься з її предметом. Водночас визначення сутності та характерних ознак цього феномену з погляду концептуалізації видається досить проблематичним, зважаючи на те, що існує низка підходів, які суперечать один одному, а відповідні дискусії відбуваються не завжди достатньо аргументовано. Так, незважаючи на те, що більшість політологів визнають об'єктивність і конструктивність категорії національних інтересів у дослідженні міжнародних відносин, у тому числі й проблем забезпечення національної безпеки, значна кількість дослідників доводить, що національні інтереси не можуть бути об'єктивними в принципі, оскільки вони відображають лише стадію розвитку національного самоусвідомлення.

До наукового обігу поняття національних інтересів уведено Райнхольдом Нібуром, який вважається засновником американської школи сучасного реалізму, що й сьогодні залишається провідною інституцією в розвитку теорії міжнародних відносин. Прихильниками цього наукового напрямку стали відомі теоретики та практики міжнародних відносин Ганс Моргентау, Джордж Кеннан, Генрі Кіссінджер, Кеннет Уолтс.

Р. Нібур трансформував категорію християнської моралі в політичні аргументи сучасної теорії міжнародних відносин. Основним лейтмотивом його політико-філософського вчення виступає концепція природи людини та можливостей людської раціональності щодо досягнення справедливого політичного устрою. Учений стверджував, що універсальної формули справедливості не існує, однак у випадку з державою суспільна лояльність інтерпретується як патріотизм. Якщо йдеться про міжнародні відносини, то лояльність проявляється через колективні інтереси. Тому держава повинна формулювати свої інтереси таким чином, щоб вони відповідали більш широкому переліку спільних для інших держав інтересів. Довготерміновий колективний інтерес співдружності держав є набагато доцільнішим, ніж захист найбільш вигідного одномоментного інтересу однієї країни. Тому справедливість у міжнародних відносинах повинна виходити з узгодження та захисту колективних інтересів [4, с.109–110]. Під національним інтересом Р. Нібур запропонував розуміти трансформацію ключових цінностей держави і її ідеології, що виражається в їх захисті, незважаючи на той факт, що політика не завжди відповідає моральним устоям суспільства [5, с. 28].

Схожий підхід демонструє Ч. Бірд, який із позиції історизму доводить, що концепт національних інтересів повинен завжди превалювати не лише в зовнішньополітичній, але й у внутрішній діяльності урядів держав. Національний інтерес, у розумінні вченого, розглядаємо як основу національної єдності. Зародження національних інтересів зумовлюється виникненням сучасної нації-держави. Вони втілюють «не лише законну, але й основну причину» проведення політики, спрямованої на збереження й захист територіальної цілісності держави та її економічного благополуччя [6, с. 42].

Найбільш глибокої концептуалізації феномен національних інтересів набув у працях Г. Моргентау, який доводив, що в основу поняття потрібно покласти два елементи:

– перший – це відносно стала величина, що виступає основою міжнародної політики держави (географічне положення, особливості

політичного, соціально-економічного, культурного розвитку) і майже не залежить від особистих уподобань її політичного керівництва;

– другий – це конкретна форма прояву національного інтересу в просторі та часі.

У розумінні Г. Моргентау, зміст «центрального інтересу» становлять три фактори: природа інтересу, який підлягає захисту; політичне оточення, у якому діє інтерес; раціональна необхідність, що зумовлює вибір цілей та засобів. Державні діячі повинні володіти раціональним мисленням, в основу якого покладено правильне розуміння національного інтересу. Останнє передбачає, що особливістю прояву політики, у тому числі й міжнародної, повинна стати постійна боротьба за владу. При цьому об'єктивне протиріччя, що постає перед главою держави, полягає в тому, що «сама природа влади заважає глибокому пізнанню, породжує моральні дилеми, політичні ризики й інтелектуальні невизначеності. Власне міжнародна політика має на меті досягнення таких цілей:

- прагнення та отримання вигоди;
- уникнення ситуацій невігідного становища;
- неупереджене ставлення до інших державних інституцій [7, с.160–167].

Критичний аналіз праць Г. Моргентау дав змогу французькому політологу Р. Арону зробити висновок, що раціональне визначення національного інтересу є неможливим у зв'язку з безмежною варіативністю несумісних інтересів індивідів та груп, які неможливо звести до єдиного. Зокрема, дослідник зазначає, що «двома ґрунтовними поняттями в Г. Моргентау є сила та інтерес нації. Але чи сила розглядається як конче потрібний засіб у будь-якому заході? Чи як мета, якої прагне індивідуальне або колективне "я"? Чи, може, вона є пріоритетною метою держав, бо ці останні, аби вижити, можуть розраховувати лише на себе? Коливання між цими трьома тлумаченнями просто разюче на перших сторінках "Politics among nations". Там констатується, що міжнародна політика, як і будь-яка політика, є боротьбою за владу. Що ж до кінцевих цілей міжнародної політики, то влада завжди є її найближчою метою. Прагнення влади є визначальним елементом міжнародної політики, як і будь-якої інша, тому міжнародна політика є політикою сили. Та коли прагнення влади відіграє ту саму роль у міжнародній політиці, що й у будь-якій політиці, оригінальність політики сили між націями зникає. Жоден державний діяч не може визначити національний інтерес, за який він відповідає, не включивши до нього тієї вигоди, яку вдасться почерпнути його країні з відсутності війни» [8, с. 320–322, 517].

Контекст наведеного повністю корелює з аксіоматичним твердженням Дж. Кеннана, що інтереси нації, які визначають політику уряду, не повинні оцінюватися з погляду моралі. Вони вже визначені самим

фактом існування національної держави та статусом національного суверенітету. Національні інтереси є обов'язковим атрибутом розвитку нації й не можуть оцінюватися як «хороші» чи «погані». Уряд суверенної держави не потребує будь-якого морального виправдання або осуду власних дій, спрямованих на захист національних інтересів [9, с. 117].

Водночас треба погодитися з думкою Чарльза Білда, який, визнаючи значимість використання наукових методів у дослідженні політики, підкреслював, що досягнення значних успіхів неможливе в принципі, якщо не використовувати принципи етики, оскільки вільної від цінностей політичної науки не буває: «безпристрасне дослідження безпристрасної істини є нічим іншим, ніж наївним уявленням, що панує в деяких наукових колах академічного світу, де дослідники не вивчають природу власне самих дослідників і роблять спробу пояснити, яким чином вони досягають такого ігнорування цього важливого фактора» [10, с. 5].

Схожі з Дж. Кеннаном погляди демонструє Ж. Б. Дюрозел, котрий зазначає, що «було б дуже добре, щоби існувала можливість визначити об'єктивний національний інтерес. Це дало б можливість дослідити міжнародні відносини шляхом порівняння національних інтересів, що відстоюються національними лідерами, та об'єктивних національних інтересів. Проблема полягає в тому, що будь-які спроби визначення об'єктивного національного інтересу за своєю сутністю є суб'єктивними» [11, с. 88].

Об'єктивність категорії національних інтересів заперечував також Дж. Розенау: якщо зробити припущення щодо їх об'єктивності, то постає логічне питання стосовно критеріїв оцінки конкретної політики на предмет відповідності означеному феномену. Оскільки будь-яка оцінка, в основу якої покладено категорію національного інтересу, обов'язково повинна опиратися на застосування попередньо визначених ціннісних критеріїв, то оцінка завжди буде результатом переконань того, хто їх формулюватиме. Проблема не розв'яжеться також і в ситуації, коли буде прийнято інший суб'єктивістський погляд: національними інтересами виступатимуть усі цінності досліджуваного суспільства, що не дасть змоги визначити єдині, загальні національні інтереси. Їх кількість відповідатиме розмаїттю політичних уподобань впливових національних еліт, що формують різні стратегії державної політики [12, с. 246].

Генрі Кісінджер у докторській дисертації, досліджуючи особливості політичного розвитку постнаполеонівської Європи, розробив теорію міжнародної політики, що ґрунтувалася на розгляді концептуальних положень національних інтересів. При цьому учений-практик питан-

ня об'єктивності національних інтересів не ставить узагалі. Так, на його думку, досягнення миру можливе за умови панування стабільного світового порядку, що може встановлюватися лише шляхом забезпечення державами власних національних прагнень, обмежених міркуваннями безпеки [13, с. 79].

Принципово інший підхід щодо об'єктивності національних інтересів відстоює А. Вендт: ця категорія існувала й продовжує існувати незалежно від її сприйняття, а тому є об'єктивною. На відміну від більшості теоретиків міжнародних відносин, які вважали, що єдиним національним інтересом держави може виступати збереження її цінностей, дослідник запропонував ще низку додаткових об'єктивних національних інтересів. На думку А. Вендта, національні інтереси є поняттям комплексним і йдеться про чотири їх базові види: збереження держави, автономія держави, економічне благополуччя, колективне відчуття власної гідності. Ці чотири інтереси виступають тими потребами, що повинні бути задоволені за умови, що система «держава–суспільство» перебуває в безпеці. Виходячи з цього, вони встановлюють об'єктивні межі зовнішньої політики держави [14, с. 242].

У наведених підходах під час побудови концепту національних інтересів центральне місце займає держава як найбільша суспільна цінність. Це означає, що розгляд національних інтересів крізь призму теорії міжнародних відносин повинен виходити з того, що ключовим їх елементом є нація, що має власну державу. Останнє – необхідна та вкрай важлива умова з огляду на те, що нація повинна бути суверенною й здатною вільно приймати рішення стосовно відносин з іншими державами.

Сучасна концепція національних інтересів характеризується своєрідною дихотомією, що зумовлено, з одного боку, посиленням тенденцій щодо надання національним інтересам статусу деякого абсолюту, з іншого – зростання значимості національних інтересів спричиняє збільшення супротиву політиці їх забезпечення на міжнародній арені. У наведеному контексті все популярнішою стає теоретична концепція втрати актуальності проблематики національних інтересів для сучасного світу у зв'язку зі значним розширенням впливу політики глобалізації. Так, на думку Дж. Розентау, наявні глобальні тенденції все більше знецінюють результативність спроб пояснення міжнародних поведінкових стратегій у термінологічних рамках національного інтересу [15, с. 37].

Дискусія щодо методологічних підходів і сутності національних інтересів, започаткована ще сорок років тому Джеймсом Догерті та Робертом Пфальцграфом, [16] знову стає актуальною для сучасних

дослідників. Так, з'являється все більше публікацій із критикою низки панівних теорій, де національні інтереси інтерпретуються крізь призму цінностей, набутих у результаті розвитку тих чи інших культурних традицій. Не менш суттєвим їх недоліком є акцентуація на досвіді минулих періодів із погляду сучасних принципово нових умов розвитку міжнародної політики.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аналіз джерельної бази теорії національних інтересів засвідчив досить широке розмаїття визначень предмету дослідження, що варіюються від метафоричних роздумів до формулювань із використанням методів природничих наук. Як найбільш поширений можемо відзначити підхід, що ґрунтується на науковому спадку Ганса Моргентау, де національний інтерес представлений у вигляді своєрідного ядра (постійної величини, якою виступає держава) та оболонки (змінної величини, котра залежить від конкретної історичної епохи). Головним функціональним призначенням ядра є збереження фізичної, політичної й культурної самобутності держави, а оболонка залежить від взаємодії подій і тенденцій у той чи інший момент розвитку держави. Основними елементами визначення такого концептуального підходу є фізичне виживання, економічний добробут і підвищення національного престижу. У ролі політичного інструменту цю концепцію часто розглядають як пропагандистську діяльність задля легітимізації певної політики для спонукання громадян до її підтримки.

Власне саму процедуру концептуалізації запропоновано розглядати на двох базових рівнях – загальнотеоретичному та політико-правовому. Потрібно зазначити, що чіткої межі між ними існувати не може, оскільки вони володіють широкими взаємозв'язками й взаємними впливами. На основі різного розуміння концепту національного інтересу відбувається формування низки наукових напрямів у теорії міжнародних відносин.

Сьогодні більшість дослідників відносять поняття національних інтересів до різновиду інструментальних категорій, що визначають цілі й засоби держав як суб'єктів міжнародної політики.

У науковому пізнанні національних інтересів як ключового елемента теорії міжнародних відносин об'єктивна дійсність концептуалізується поетапно, серед основних її етапів доцільно виокремити такі:

- об'єктивація предмета дослідження (зародження ідеї (концепту) щодо аспекту його осмислення;
- накопичення інформації та її диференціація;
- структурування й осмислення інформації у формі концепції, її

аналіз та синтез нового знання.

Важливим напрямом подальших наукових розвідок концептуалізації національних інтересів у теорії міжнародних відносин може стати вивчення трансформації сприйняття національними політичними елітами феномену національного інтересу у зв'язку з процесами глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Eising, R., Rasch, D. and Rozbicka, P., n.d. *National Interest Organizations in the EU Multilevel System*.
2. Terradas, N. (2020). In the national interest: towards an English school approach to foreign policy. *Cambridge Review of International Affairs*, pp. 1–4.
3. Dermawan, R. (2019). The national interest concept in a globalized international system. *Indonesian Journal of International Relations*, 3(2), pp. 30–45.
4. Niebuhr, R. and Brown, R. (1986). *The Essential Reinold Neibuhr*. New Haven [Conn.]: Yale University Press.
5. Niebuhr, R. (1932). *Moral Man and Immoral Society; A Study in Ethics and Politics*. – New York, London: C. Scribner's.
6. Beard, Ch. A. (1934). *The Idea of National Interest*. New York: Macmillan.
7. Morgenthau, H. (1951). *In Defense Of The National Interest; A Critical Examination Of American Foreign Policy, By Hans J. Morgenthau*. New York, Knopf.
8. Aron, R., Howard, R. and Baker Fox, A. (1981). *Peace And War*. Malabar, Fl: R. E. Krieger Publ. Co.
9. Kennan, G. (1997). *At A Century's Ending*. New York: W. W. Norton.
10. Beard, C. (1936). *The Discussion Of Human Affairs*. New York.
11. Duroselle, J. (1982). Le général de Gaulle évincé de l'opération «Torch». *Commentaire*, Numéro 20(4), p. 673.
12. Rosenau, J. (1980). *The Study of Global Interdependence*. London.
13. Kissinger, H. (1964). *A World Restored*. New York: University Library, Grosset & Dunlap.
14. Wendt, A. (1988). *U.S. Stance Toward the Soviet Union on Trade and Technology*.
15. Rosenau, J. (1969). *International Politics and Foreign Policy*. New York: Free Press.
16. Dougherty, J. and Pfaltzgraff, R. (1981). *Contending Theories Of International Relations*. Cambridge: Harper * Row.

CONCEPTUALIZATION OF THE NATIONAL INTERESTS IN INTERNATIONAL RELATIONS THEORY

The article analyzes the process of conceptualization of the scientific category «national interests» in international relations theory. It is noted that the conceptualization of the national interests means the procedure of theoretical organization of their scientific knowledge in order to build an appropriate theoretical and methodological model of research, highlight the essential characteristics of the

phenomenon and develop its conceptual apparatus. The main hypothesis of the study is the assumption that the state of national interests can act as a universal generalizing criterion of national security. The formation of this criterion is based on the following basic characteristics of the state: socio-political system, indicators of economic development, international division of labor, geopolitical situation, as well as national and cultural traditions. The use of comparative-historical and activity method of scientific research made it possible to trace the evolution of scientific knowledge of national interests and the process of their conceptualization into an independent scientific direction, which became the American school of modern realism. It has been proven that the main scientific debates took place earlier and continue today due to the unresolved issue of the objectivity of national interests. The author argues that national interests are an objective category, differences in their understanding and assessment are due to different perceptions of threats and opportunities to prevent them, as well as different assessments of the acceptable price of a political decision. The peculiarities of constructing the national interest on the basis of two key elements are highlighted: the first is a constant value of the state; the second is a variable that depends on a specific historical epoch. The main functional purpose of the first key element is to preserve the physical, political and cultural identity of the state, and the second depends on events and trends at a certain point in the development of the state.

Key words: concept, nation, state, national security, geopolitics, values.

REFERENCES

1. Eising, R., Rasch, D. and Rozbicka, P., n.d. *National Interest Organizations in the EU Multilevel System*.
2. Terradas, N. (2020). In the national interest: towards an English school approach to foreign policy. *Cambridge Review of International Affairs*, 1–4.
3. Dermawan, R. (2019). The national interest concept in a globalized international system. *Indonesian Journal of International Relations*, 3(2), 30–45.
4. Niebuhr, R. and Brown, R. (1986). *The Essential Reinold Neibuhr*. New Haven [Conn.]: Yale University Press.
5. Niebuhr, R. (1932). *Moral Man and Immoral Society; A Study in Ethics and Politics*. New York, London: C. Scribner's,
6. Beard, Ch. A. (1934). *The Idea of National Interest*. New York: Macmillan.
7. Morgenthau, H. (1951). *In Defense of the National Interest; A Critical Examination of American Foreign Policy, by Hans J. Morgenthau*. New York, Knopf.
8. Aron, R., Howard, R. and Baker Fox, A. (1981). *Peace and War*. Malabar, Fl: R. E. Krieger Publ. Co.
9. Kennan, G. (1997). *At a Century's Ending*. New York: W. W. Norton.
10. Beard, C. (1936). *The Discussion of Human Affairs*. New York.
11. Duroselle, J. (1982). Le général de Gaulle évincé de l'opération «Torch». *Commentaire*, 20 (4), p. 673.
12. Rosenau, J. (1980). *The Study of Global Interdependence*. London.

13. Kissinger, H. (1964). *A World Restored*. New York: University Library, Grosset & Dunlap.
14. Wendt, A. (1988). *U.S. Stance Toward the Soviet Union on Trade and Technology*.
15. Rosenau, J. (1969). *International Politics and Foreign Policy*. New York: Free Press.
16. Dougherty, J. and Pfaltzgraff, R. (1981). *Contending Theories of International Relations*. Cambridge: Harper * Row.

Матеріал надійшов до редакції 05.08.2020 р.

УДК 327.51+327.56

Євгенія Левитська-Доба,

аспірантка кафедри міжнародних відносин

факультету міжнародних відносин, політології та соціології,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

ORCID ID: 0000-0002-2091-8690

leticia.doba@gmail.com

DOI 10.29038/2524-2679-2020-02-17-29

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЛІТИКИ США СТОСОВНО КИТАЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Однією з ключових проблем міжнародної політики перших років минулого десятиліття XXI ст. є американо-китайські відносини, які поступово еволюціонують від усеосяжного партнерства до гострого антагонізму. Незважаючи на запевнення Пекіна в тому, що зовнішня політика країни має лише мирну мету, Сполучені Штати Америки висловлюють занепокоєння через швидкий розвиток економічної, а також військової могутності Пекіна, яка вже вийшла за рамки Азійського регіону та впливає наразі прямо чи опосередковано на зовнішню політику більшості країн світу. Економічне протистояння Пекіна й Вашингтона на сучасному етапі розвитку відносин уже переросло в торгову війну. Ураховуючи ядерний статус обох учасників цього протистояння, розповсюдження антагонізму з економічної сфери на політичну та військову становить реальну загрозу безпеці не лише в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, але й у світі загалом. Становлення КНР як нового центру сили збіглося зі